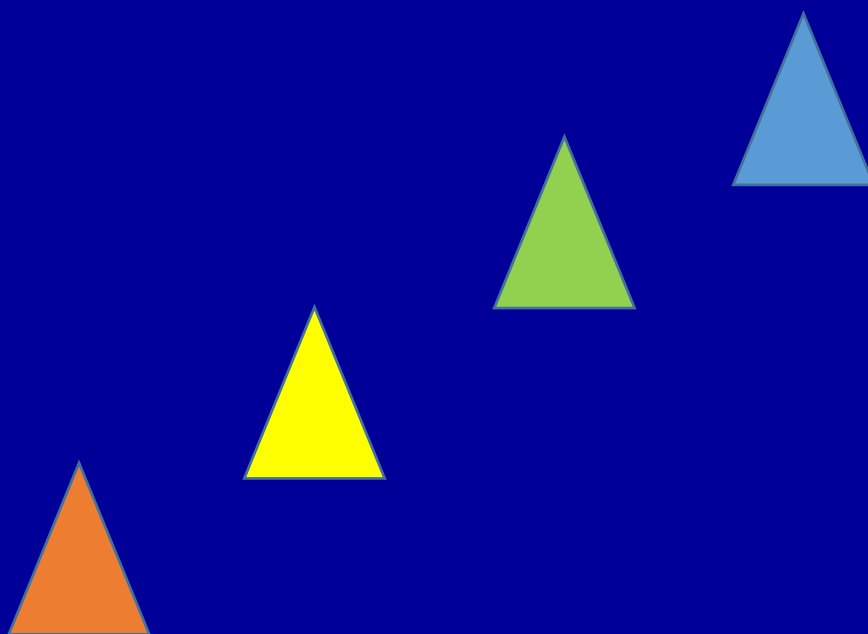

แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
(พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2567)

แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2567)

แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

พิมพ์เผยแพร่ออนไลน์ มกราคม 2567

แหล่งเผยแพร่ ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

www.curriculumandlearning.com

พิมพ์ที่ ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้, กรุงเทพมหานคร

หนังสือเล่มนี้ไม่มีลิขสิทธิ์ จัดพิมพ์เพื่อส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และการแบ่งปัน

คำนำ

หนังสือ “แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร” เล่มนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอแก่นขององค์ความรู้ (Concept) ของการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย เนื้อหาสาระต่างๆ ได้แก่ ความหมายของหลักสูตร ความสำคัญของหลักสูตร หลักการของไทเลอร์ (Tyler’s Rationale) การพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ และแนวคิดหลักการพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาหลักสูตร

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาหลักสูตรได้พอสมควร

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

สารบัญ

1. สารสำคัญ	1
2. ความหมายของหลักสูตร	2
3. ความสำคัญของหลักสูตร	4
4. หลักการของไทเลอร์ (Tyler's Rationale)	5
5. การพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ	7
6. แนวคิดหลักการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร	23
7. บทสรุป	25

บัญชีภาพประกอบ

1. ระบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์	7
2. การพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ	8
3. ความเชื่อมโยงตลอดแนวของหลักสูตร	11
4. ระบบการร่างหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ	14
5. ระบบการบริหารหลักสูตรที่เชื่อมโยงมาจากระบบการร่างหลักสูตร ในการพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ	18
6. ระบบการประเมินหลักสูตรที่เชื่อมโยงมาจากระบบการบริหารหลักสูตร และระบบการร่างหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ	22

แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร

1. สาระสำคัญ

หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทางการศึกษาทั้งหมดที่สถานศึกษาวางแผนและจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

หลักสูตรมีความสำคัญหลายประการ เช่น มีอิทธิพลต่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ เป็นหลักหรือหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นกรอบการกำหนดนโยบายทางการศึกษา เป็นเครื่องชี้แนะจุดมุ่งหมาย สาระ และแนวทางการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผลช่วยทำให้ผู้เรียนทราบเป้าหมายและแนวทางการเรียน

หลักการของไทเลอร์ เป็นหลักการพัฒนาหลักสูตรที่ช่วยทำให้นักพัฒนาหลักสูตรดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ

การพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ คือ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์กัน และมีความเป็นพลวัต ประกอบด้วย ระบบหลัก 3 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบการร่างหลักสูตร 2) ระบบการบริหารหลักสูตร และ 3) ระบบการประเมินหลักสูตร

การพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร มีแนวคิดหลักการที่สำคัญคือ การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของสังคมได้มากที่สุด

2. ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร (Curriculum) เป็นคำที่มีความหมายอย่างหลากหลาย ตามมุมมองของนักวิชาการด้านหลักสูตรและบริบทของการใช้ แหล่งที่มาของคำว่าหลักสูตร **Bobbitt** ศาสตราจารย์ทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยชิคาโก ได้เขียนหนังสือชื่อ “**The Curriculum**” ในปี ค.ศ.1918 หรือประมาณปี พ.ศ.2461 Bobbitt มีมุมมองทางการศึกษาที่น่าสนใจว่า การศึกษาเป็นไปเพื่อความสามารถในการดำรงชีวิต (Bobbitt. 1918: 1) และได้ระบุว่าคำว่า “**Curriculum**” มีที่มาจากภาษาละตินว่า **race-course** หรือ “**the race**” หมายถึง ชุติกิจกรรมที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ (Bobbitt. 1918: 42)

เมื่อกล่าวถึงหลักสูตรในมุมมองโดยทั่วไปของบุคคลส่วนใหญ่จะหมายถึง สิ่งที่เป็นเอกสารต่างๆ เช่น เอกสารหลักสูตร หนังสือ ตำรา คู่มือการสอน เป็นต้น ส่วนมุมมองของนักวิชาการด้านหลักสูตรจะหมายความรวมถึง **ประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้กับผู้เรียนและผลการเรียนรู้** (Wiles. 2009: 2, Wiles and Bondi. 2011: 1)

การให้นิยามความหมายของหลักสูตรขึ้นอยู่กับความเชื่อในเชิงปรัชญาของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง หรือชุมชนก็ตาม ด้วยเหตุนี้การนิยามคำว่าหลักสูตรจึงมีความหลากหลาย ดังนี้ (Oliva. 2009: 3)

1. หลักสูตรคือสิ่งที่ได้สอนในโรงเรียน
2. หลักสูตรคือรายวิชา
3. หลักสูตรคือเนื้อหาสาระ
4. หลักสูตรคือโปรแกรมการศึกษา
5. หลักสูตรคือชุดของวัสดุอุปกรณ์
6. หลักสูตรคือลำดับรายวิชา
7. หลักสูตรคือกลุ่มของวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติ

8. หลักสูตรคือรายวิชาที่ศึกษา
9. หลักสูตรคือทุกสิ่งทุกอย่างที่ดำเนินการอยู่ในโรงเรียน
10. หลักสูตรคือสิ่งที่โรงเรียนกำหนดให้สอนทั้งในและนอกโรงเรียน
11. หลักสูตรคือทุกสิ่งทุกอย่างที่วางแผนโดยบุคลากรของโรงเรียน
12. หลักสูตรคือชุดของประสบการณ์ในโรงเรียนซึ่งจัดขึ้นเพื่อผู้เรียน
13. หลักสูตรคือประสบการณ์ที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับ

ความหมายของหลักสูตรจากการให้ความหมายของนักวิชาการต่างๆ ได้แก่ Bobbitt. 1918, Tyler. 1949, Taba. 1962, Henson. 2001, Armstrong. 2003, Oliva. 2009, Wiles. 2009, Wiles and Bondi. 2011 สามารถสังเคราะห์ได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือความรู้ต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน

2. หลักสูตร คือ แผนการจัดการศึกษาที่สถานศึกษาจัดไว้ อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอน

3. หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

อย่างไรก็ตามสำหรับผู้เขียนเองนั้น หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทางการศึกษาทั้งหมดที่สถานศึกษาวางแผนและจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญหลายประการทั้งต่อสังคมและประเทศชาติ บุคลากรทางการศึกษา ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรมีความสำคัญต่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ในฐานะที่เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพของประชากรในอนาคต ว่าควรมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างไร

2. หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในฐานะที่เป็นหลักหรือหัวใจของการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรได้กำหนดเป้าหมายของการศึกษา เนื้อหาสาระ แนวการจัดการเรียนการสอน และผลการประเมินผล การบริหารจัดการ การประกันคุณภาพที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่เพื่อให้หลักสูตรบรรลุเป้าประสงค์ของหลักสูตร

3. หลักสูตรมีความสำคัญต่อผู้บริหารการศึกษาในฐานะที่เป็นกรอบการกำหนดนโยบายทางการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของหลักสูตร ตลอดจนการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการส่งเสริมและควบคุมคุณภาพการศึกษา

4. หลักสูตรมีความสำคัญต่อผู้สอนในฐานะที่เป็นเครื่องมือชี้แนะแนวทางการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรจะทำให้ผู้สอนทราบเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระแนวทางการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผล ที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

นอกจากนี้หลักสูตรยังช่วยทำให้ผู้สอนตัดสินใจดำเนินการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการที่จะส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียนตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5. หลักสูตรมีความสำคัญที่มีต่อผู้เรียนและผู้ปกครอง ในฐานะที่ช่วยทำให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการเข้ารับการศึกษา เช่น เนื้อหาสาระ ระยะเวลา ความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เมื่อสำเร็จการศึกษา เป็นต้น อีกทั้งยังช่วยในการวางแผนการเรียนตลอดหลักสูตรและการศึกษาต่อได้อย่างเป็นระบบ

6. หลักสูตรมีความสำคัญต่อชุมชนในฐานะที่เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งของชุมชน ให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งแต่ละชุมชนอาจมีความต้องการที่แตกต่างกัน

4. หลักการของไทเลอร์ (Tyler's Rationale)

ไทเลอร์ (Tyler) ศาสตราจารย์ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยชิคาโก ได้กำหนดหลักการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นหลักการร่วมสมัยที่นักพัฒนาหลักสูตรใช้กันมาจนถึงปัจจุบัน เรียกว่า หลักการของไทเลอร์ (Tyler's Rationale) โดยนักพัฒนาหลักสูตรควรตอบคำถาม 4 ข้อ ดังนี้ (Tyler, 1949: 1)

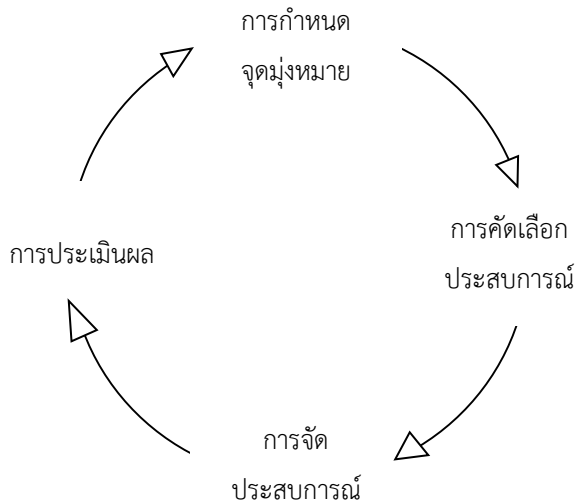
1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่โรงเรียนควรบรรลุคืออะไร
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรที่สามารถทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
3. ประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้สามารถจัดให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. เราจะทราบได้อย่างไรว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ไทเลอร์มีฐานคิดและมุมมองต่อการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยใช้จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาหลักสูตร เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วจะนำไปสู่การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับ จอห์น ดูย (John Dewey) ศาสตราจารย์ทางด้านปรัชญา มหาวิทยาลัยโคลัมเบียที่ได้เขียนไว้ในหนังสือ *How We Think* ว่า จุดมุ่งหมายคือสิ่งที่ควบคุมกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

“end controls the process of thinking”

Dewey. (1910: 15)

จากการวิเคราะห์หลักการของไทเลอร์ ทำให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ที่นักพัฒนาหลักสูตรดำเนินการไปตามลำดับและมีลักษณะเป็นวงจร ได้แก่ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ ดังแผนภาพต่อไปนี้

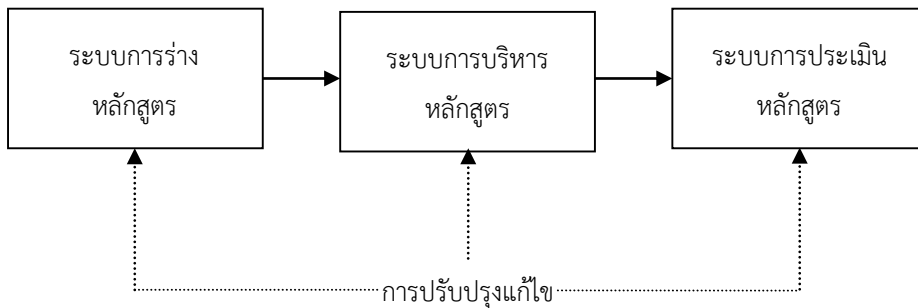

แผนภาพ 1 ระบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

5. การพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ

การพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ คือ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นขั้นตอนที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน ประกอบด้วย ระบบหลัก 3 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบการร่างหลักสูตร 2) ระบบการบริหารหลักสูตร และ 3) ระบบการประเมินหลักสูตร

โดยแต่ละระบบจะมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยที่ระบบทั้ง 3 ระบบมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน นอกจากนี้แต่ละระบบยังมีความเสถียรภายใน ดังแผนภาพต่อไปนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554: เอกสารประกอบการสอน)

แผนภาพ 2 การพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ

ระบบการพัฒนาหลักสูตรแต่ละระบบจะมีกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตร อยู่ภายใน โดยแต่ละกิจกรรมมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ระบบการร่างหลักสูตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาเอกสารหลักสูตรตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งได้เอกสารหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์พร้อมสำหรับการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก **4 กิจกรรม** ได้แก่ **1) การวิเคราะห์สิ่งที่กำหนดหลักสูตร** **2) การกำหนดรูปแบบของหลักสูตร** **3) การพัฒนาเอกสารหลักสูตร** **4) การสอบทานคุณภาพหลักสูตร** โดยแต่ละกิจกรรมมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การวิเคราะห์สิ่งที่กำหนดหลักสูตร หมายถึง การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตร เพื่อใช้เป็น **ข้อมูลพื้นฐาน (based – line data)** ประกอบการตัดสินใจในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์สิ่งที่กำหนดหลักสูตรคือ การมีสารสนเทศหรือองค์ความรู้ที่ถูกต้อง ทันสมัย เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดเป้าประสงค์ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล

ประเด็นของการวิเคราะห์สิ่งกำหนดหลักสูตรมีหลายประเด็น ขึ้นอยู่กับมุมมองของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร เช่น ด้านปรัชญา ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านประเพณี วัฒนธรรม ด้านกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น โดยใช้แหล่งข้อมูลอย่างหลากหลายเชื่อถือได้ การวิเคราะห์สิ่งกำหนดหลักสูตรจากเอกสาร ตำรา ตลอดจนผลการวิจัยเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ได้สารสนเทศที่มีความถูกต้องแม่นยำสูง เช่น ผลการวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพของการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่แตกต่าง พบว่า การที่ผู้เรียนได้นำความรู้ความเข้าใจของตนเองไป แบ่งปันหรือสอนให้กับเพื่อนจะทำให้เกิดความจำสูงสุด แต่ถ้าเป็นการฟังคำบรรยายจะเกิดความจำ น้อยที่สุด ดังนี้ (The University of Sydney. 2012: online)

- การฟังการบรรยาย (Lecture) สามารถเรียนรู้ได้ 5%
- การอ่านเอง (Reading) สามารถเรียนรู้ได้ 10%
- การฟังและได้เห็น (Audiovisual) สามารถเรียนรู้ได้ 20%
- การได้เห็นตัวอย่าง (Demonstration) สามารถเรียนรู้ได้ 30%
- การได้แลกเปลี่ยนพูดคุยกัน (Discussion) สามารถเรียนรู้ได้ 50%
- การได้ทดลองปฏิบัติเอง (Practice doing) สามารถเรียนรู้ได้ 75%
- การได้สอนผู้อื่น (Teaching) สามารถเรียนรู้ได้ 90%

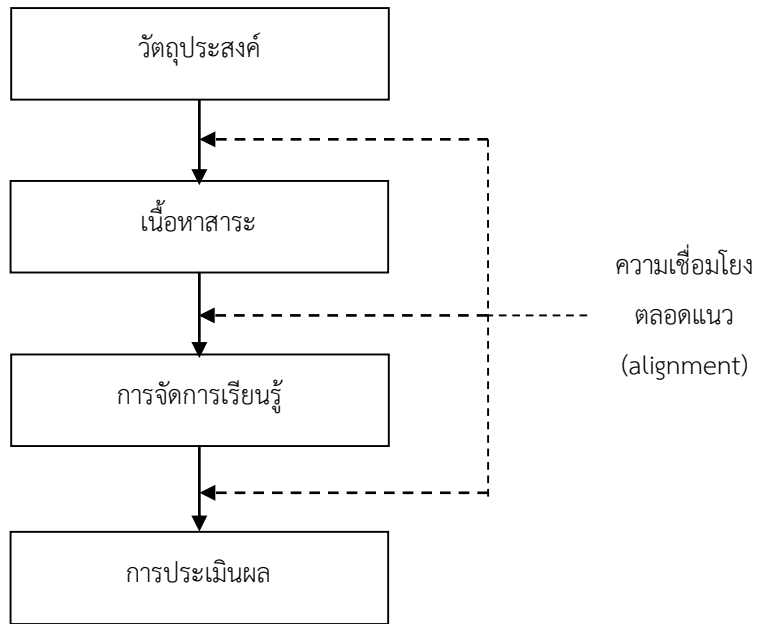
สารสนเทศที่ได้จากการวิเคราะห์สิ่งกำหนดหลักสูตรจะนำไปสู่ การตัดสินใจต่างๆ ดังที่ยกตัวอย่างวิธีการเรียนกับปริมาณความจำดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการออกแบบหลักสูตรควรมุ่งเน้นให้ใช้การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะการนำความรู้ไปสอนให้กับเพื่อน หรือนำไปแบ่งปัน ให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2) **การกำหนดรูปแบบของหลักสูตร** หมายถึง การตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบของหลักสูตรที่สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มเป้าหมายหรือผู้เรียนบนพื้นฐานของสารสนเทศที่ได้จากการวิเคราะห์สิ่งกำหนดหลักสูตร

รูปแบบของหลักสูตรมีหลายรูปแบบ เช่น หลักสูตรรายวิชา (subject curriculum) หลักสูตรบูรณาการ (integrated curriculum) หลักสูตรเสริม (enrichment curriculum) หลักสูตรฝึกอบรม (training curriculum) หลักสูตรอิงมาตรฐาน (standard – based curriculum) หลักสูตรที่เน้นประสบการณ์ (experience – based curriculum) หลักสูตรรายบุคคล (individualize curriculum) หลักสูตรสมรรถนะ (competency – based curriculum) (Taba. 1962, Tanner and Tanner. 1980, Armstrong. 2003, Oliva. 2009, Wiles and Bondi. 2011)

นักพัฒนาหลักสูตรควรเลือกหรือผสมผสานรูปแบบของหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการใช้หลักสูตรแต่ละหลักสูตรสำหรับในประเทศไทยแล้ว หลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (standard – based curriculum) ส่วนหลักสูตรระดับอุดมศึกษา โดยส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรรายวิชา (subject curriculum)

3) **การพัฒนาเอกสารหลักสูตร** หมายถึง การจัดทำเอกสารหลักสูตรที่มีคุณภาพมีความเชื่อมโยงตลอดแนว (alignment) ระหว่าง วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ 3 ความเชื่อมโยงตลอดแนวของหลักสูตร

การพัฒนาเอกสารหลักสูตร ควรมีข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนวิเคราะห์ สิ่งกำหนดหลักสูตร มาสนับสนุน การกำหนดเป้าประสงค์ของหลักสูตร การกำหนด เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้และการประเมินผล นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการ โดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรที่มีความรู้และประสบการณ์สอดคล้องกับหลักสูตร ที่จะสร้าง เพื่อให้หลักสูตรมีความถูกต้องตามหลักวิชาการและสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

4) การสอบทานคุณภาพหลักสูตร (curriculum validation)

และปรับปรุงแก้ไข หมายถึงการตรวจสอบคุณภาพของเอกสารหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้นำร่อง (pilot study) เพื่อให้มั่นใจว่าหลักสูตรจะสามารถนำไปใช้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การสอบทานหลักสูตรเป็นกระบวนการสำคัญที่ขาดไม่ได้สำหรับการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากเป็นการยืนยันในเบื้องต้นว่าการนำหลักสูตรไปใช้จริงจะประสบความสำเร็จ

การสอบทานหลักสูตรเปรียบเสมือนการควบคุมคุณภาพของหลักสูตร (curriculum quality control) ในระดับเบื้องต้น โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบด้วยวิธีการที่เป็นระบบ ทำให้ได้ข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนที่จะนำไปปฏิบัติ

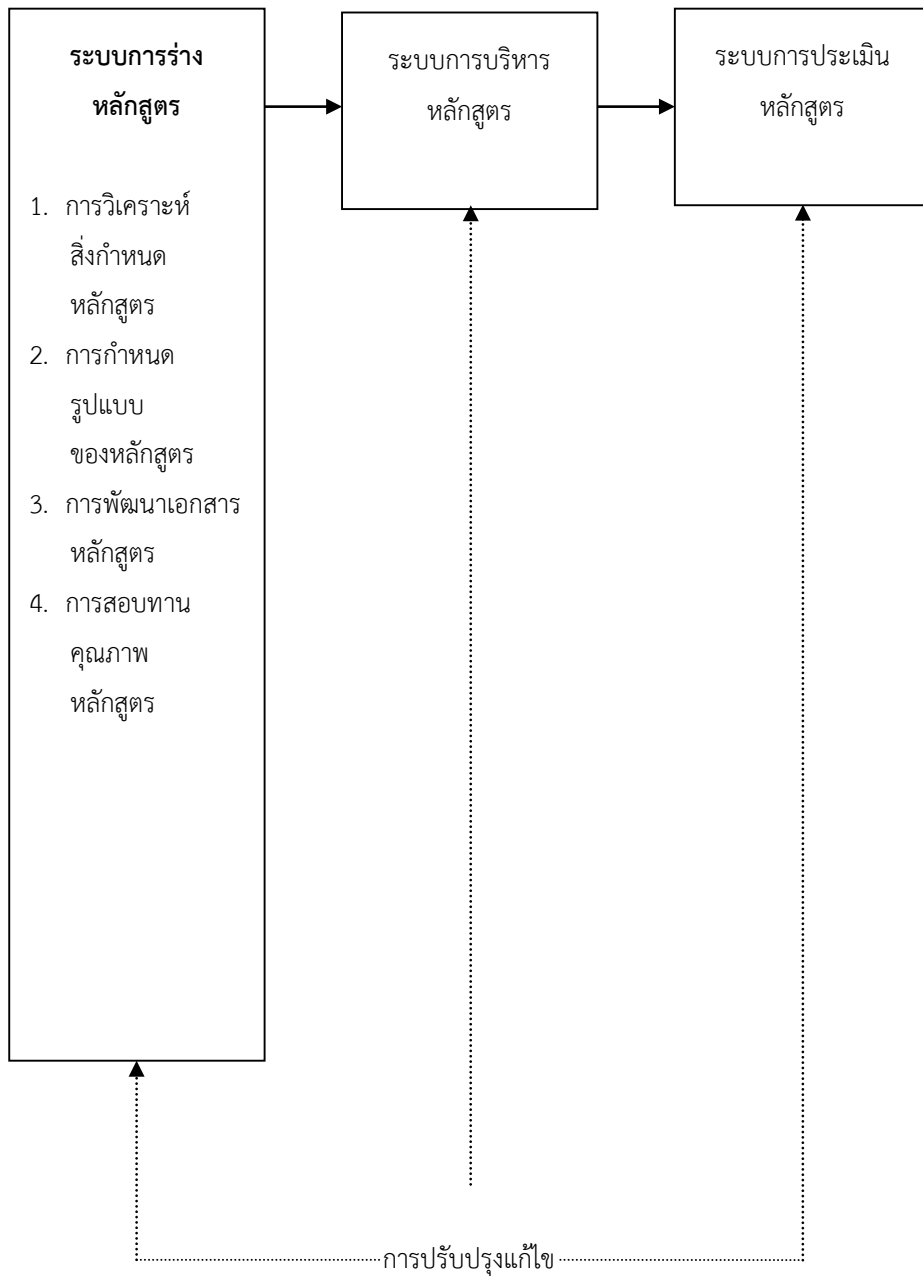
ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการสอบทานหลักสูตรจะต้องนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเอกสารหลักสูตรอย่าง **ประณีตและละเอียดถี่ถ้วน** ในประเด็นต่างๆ เช่น ความชัดเจนของจุดมุ่งหมาย ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ แนวทางการจัดการเรียนรู้ ระยะเวลาที่ใช้ การวัดและประเมินผล รวมทั้งประเด็นอื่นๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ

แนวทางการสอบทานคุณภาพหลักสูตรทำได้หลายวิธี โดยส่วนมากจะใช้การ **เชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับหลักสูตรนั้นๆ** มาร่วมกันพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติของหลักสูตร โดยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (focus group) บางหลักสูตรอาจมีการนำไปทดลองใช้นำร่องในบางเนื้อหาสาระแล้วศึกษาแนวโน้มของการนำหลักสูตร ไปปฏิบัติ

กระบวนการสอบทานหลักสูตรคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร จะต้องเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และอดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ และนำสิ่งเหล่านี้มาคิดพิจารณาว่าจะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเอกสารหลักสูตรไปในทิศทางใด

อย่างไรก็ตามคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรก็ต้องมีจุดยืนหรือหลักการที่ชัดเจน เพราะจะทำให้สามารถคัดกรองความคิดและข้อเสนอแนะต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำมาสู่การปรับปรุงเอกสารหลักสูตรได้ตรงตามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

สรุประบบการร่างหลักสูตร คือ กระบวนการพัฒนาเอกสารหลักสูตรที่สมบูรณ์พร้อมสำหรับการนำไปใช้จริง มี 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สิ่งกำหนดหลักสูตร 2) การกำหนดรูปแบบของหลักสูตร 3) การพัฒนาเอกสารหลักสูตร 4) การสอบทานคุณภาพหลักสูตร โดยทั้ง 4 กิจกรรม มีความเป็นระบบที่มีความเสถียรภาพดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ 4 ระบบการร่างหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ

4.2 ระบบการบริหารหลักสูตร หมายถึง การวางแผนและดำเนินการนำหลักสูตรไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) การขออนุมัติใช้หลักสูตร 2) การประชาสัมพันธ์หลักสูตรสู่กลุ่มเป้าหมาย 3) การวางแผนการใช้หลักสูตร 4) การกำหนดทรัพยากรหลักสูตร 5) การกำหนดคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และ 6) การกำกับดูแลคุณภาพการใช้หลักสูตร โดยแต่ละกิจกรรมมีสาระสำคัญดังนี้

1) การขออนุมัติใช้หลักสูตร หมายถึง การนำเอกสารหลักสูตรเสนอคณะกรรมการควบคุมคุณภาพหลักสูตร เพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติให้ใช้หลักสูตร การขออนุมัติใช้หลักสูตรเป็นกระบวนการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพหลักสูตรประเภทหนึ่ง เพราะคณะกรรมการจะร่วมกันพิจารณาว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริงหรือไม่ ถ้าคณะกรรมการพบว่า มีประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้ คณะกรรมการจะแจ้งให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนแล้วจึงอนุมัติให้ใช้หลักสูตร

2) การประชาสัมพันธ์หลักสูตรสู่กลุ่มเป้าหมาย หมายถึง การสื่อสารสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักสูตรจากผู้รับผิดชอบหลักสูตรไปสู่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้รับข้อมูลประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาในหลักสูตร เช่น วัตถุประสงค์ โครงสร้างเวลาเรียน ทีมผู้สอน การประชาสัมพันธ์หลักสูตรสู่กลุ่มเป้าหมายทำได้หลายวิธีการ เช่น การติดป้ายประกาศ การประกาศผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ การสื่อสารบนโลกออนไลน์ (online) การจัดสัมมนาทางวิชาการ เป็นต้น

3) การวางแผนการใช้หลักสูตร หมายถึง การเตรียมความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตรทุกด้านอย่างเป็นระบบชัดเจน เพื่อให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปการวางแผนการใช้หลักสูตรจะดำเนินการก่อนการใช้หลักสูตรใหม่ หรือก่อนการใช้หลักสูตร

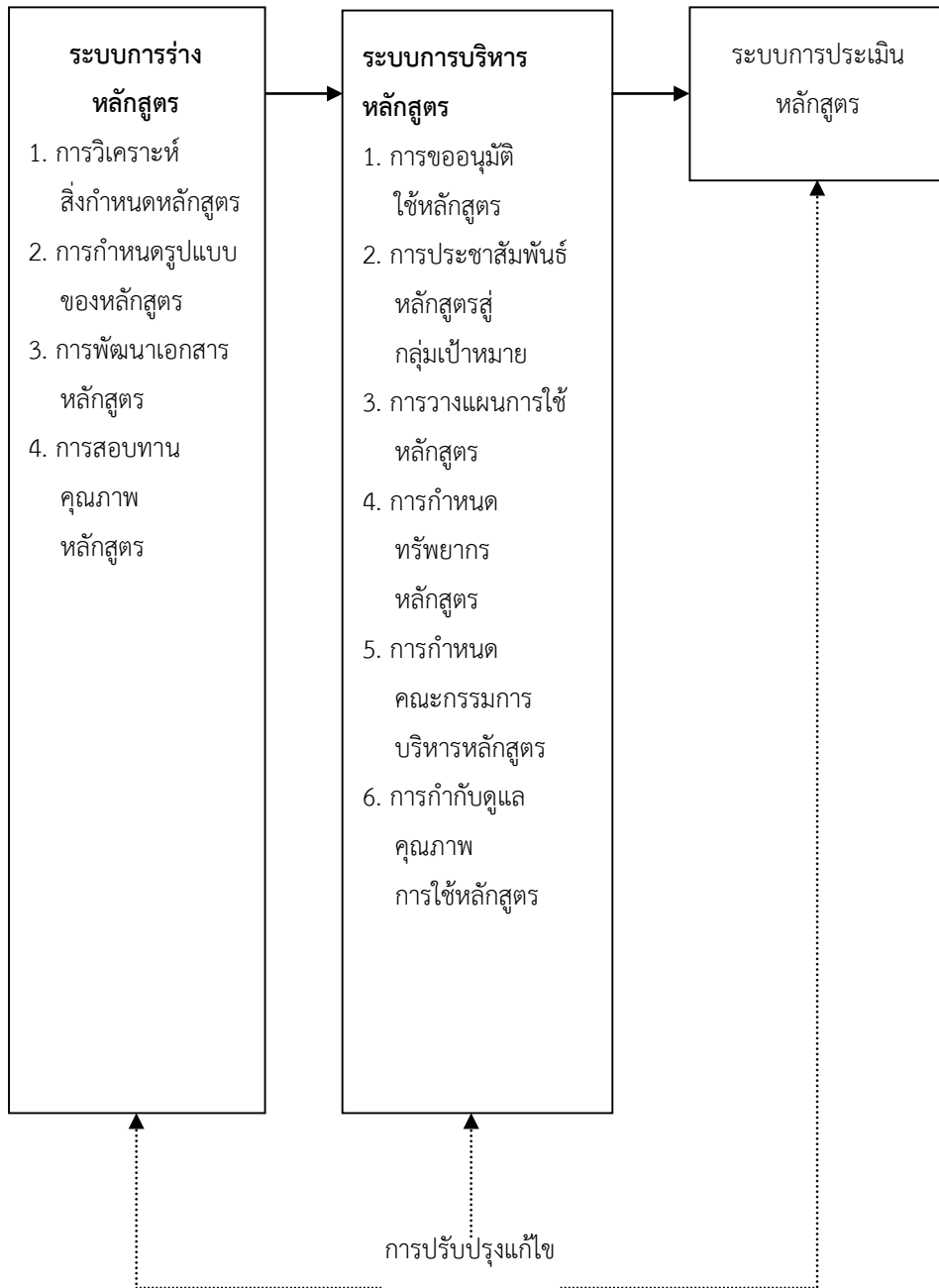
ในวงรอบใหม่ เช่น ก่อนเปิดภาคการศึกษา เป็นต้น การวางแผนการใช้หลักสูตรที่ดี ควรมองภาพในอนาคตว่า เมื่ออยู่ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนแล้วมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้นำปัจจัยเหล่านั้น มาวางแผน เช่น การเตรียมความพร้อมด้านเอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร ผู้สอน ความต้องการของผู้เรียน การจัดตารางเรียน วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ แหล่งการเรียนรู้ การกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตร

4) การกำหนดทรัพยากรหลักสูตร หมายถึง การจัดสรร ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดประกอบด้วย บุคคล สิ่งของ และงบประมาณ ให้มีความเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น การแบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรไม่ว่าจะเป็นผู้สอน ผู้สนับสนุนทางวิชาการ เป็นต้น ในกรณีที่มีบุคลากรน้อยอาจต้องกำหนดให้ผู้สอนมีหน้าที่สนับสนุนทางวิชาการควบคู่กับหน้าที่การจัดการเรียนการสอนด้วย การกำหนดวันเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียน การสอนให้คุ้มค่ามากที่สุด ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา ในแต่ละส่วน

5) การกำหนดคณะกรรมการบริหารหลักสูตร หมายถึง การ กำหนดคณะบุคคลผู้มีหน้าที่กำหนดนโยบายและดูแลคุณภาพทางวิชาการของหลักสูตร การกำหนดคณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เข้าใจธรรมชาติของหลักสูตรเป็นอย่างดี มีความสนใจงานด้านวิชาการ เพราะจะสามารถกำกับดูแลคุณภาพของหลักสูตรบนพื้นฐานหลักวิชาการ การบริหารจัดการ หลักสูตรจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ ทั้งนี้เพราะงาน หลักสูตรเป็นงานวิชาการที่มีความละเอียดอ่อน การคิดและตัดสินใจเพียงคนเดียว อาจมีข้อจำกัดด้านความรู้และประสบการณ์ที่ส่งผลให้ตัดสินใจผิดพลาดได้

6) การกำกับดูแลคุณภาพการใช้หลักสูตร หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและควบคุมคุณภาพทางวิชาการของการใช้หลักสูตร มีองค์ประกอบหลักได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการสนับสนุนงานวิชาการ กิจกรรมการดูแลคุณภาพการใช้หลักสูตร มีหลายรูปแบบ เช่น การนิเทศการเรียนการสอน การฝึกอบรมและพัฒนาครู การพัฒนาเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การประเมินคุณภาพการศึกษา การดูแลช่วยเหลือผู้เรียน การประชุม การสัมมนา การกำกับดูแลคุณภาพการใช้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลาการใช้หลักสูตร โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

สรุประบบการบริหารหลักสูตร คือ การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เชื่อมโยงมาจากระบบการร่างหลักสูตร ระบบการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย **6 กิจกรรม** ได้แก่ **1) การขออนุมัติใช้หลักสูตร 2) การประชาสัมพันธ์หลักสูตรสู่กลุ่มเป้าหมาย 3) การวางแผนการใช้หลักสูตร 4) การกำหนดทรัพยากรของหลักสูตร 5) การกำหนดคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และ 6) การกำกับดูแลคุณภาพการใช้หลักสูตร** ซึ่งทั้ง 6 กิจกรรมมีความเป็นระบบที่มีความเสถียรภาพ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ 5 ระบบการบริหารหลักสูตรที่เชื่อมโยงมาจากระบบการร่างหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ

หมายเหตุ

ประสิทธิภาพ (efficiency) หมายถึง ลักษณะของการปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดประสิทธิผล ด้วยวิธีการที่ใช้เวลา พลังงาน บุคลากร และการลงทุนน้อยที่สุด หรือด้วยวิธีการที่ประหยัดที่สุด (ราชบัณฑิตยสถาน. 2555: 187)

ประสิทธิผล (effectiveness) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการเชิงระบบและเชิงคุณภาพ ที่มุ่งถึงการบรรลุเป้าหมาย และผลที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2555: 187)

2.4.3 ระบบการประเมินหลักสูตร หมายถึง การตรวจสอบประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตร รวมทั้งประสิทธิผลของหลักสูตร โดยมีการวางแผน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินคุณค่า (value judgments) ของหลักสูตรในมิติต่างๆ รวมทั้งการปรับปรุงหลักสูตรบนพื้นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ (empirical data) ที่ได้จากการประเมินหลักสูตร มีการรายงานผลการประเมินต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ระบบการประเมินหลักสูตรประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) การวางแผนการประเมิน 2) การวางแผนเก็บข้อมูล 3) การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล และ 4) การรายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้อง โดยแต่ละกิจกรรมมีสาระสำคัญดังนี้

1) **การวางแผนการประเมิน** หมายถึง การออกแบบการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการประเมิน เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่มีความถูกต้องและสามารถนำไปใช้เป็นสารสนเทศสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน การกำหนดกรอบการประเมิน การกำหนดวิธีการเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวม

ข้อมูล การกำหนดแหล่งข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การประเมิน การวางแผนการประเมินเป็นสิ่งสำคัญต่อการประเมินหลักสูตรเพราะเปรียบเสมือน **พิมพ์เขียว (blue print)** ของการดำเนินการจริง ช่วยทำให้การประเมินหลักสูตร มีความถูกต้องและประหยัดงบประมาณได้เป็นอย่างดี

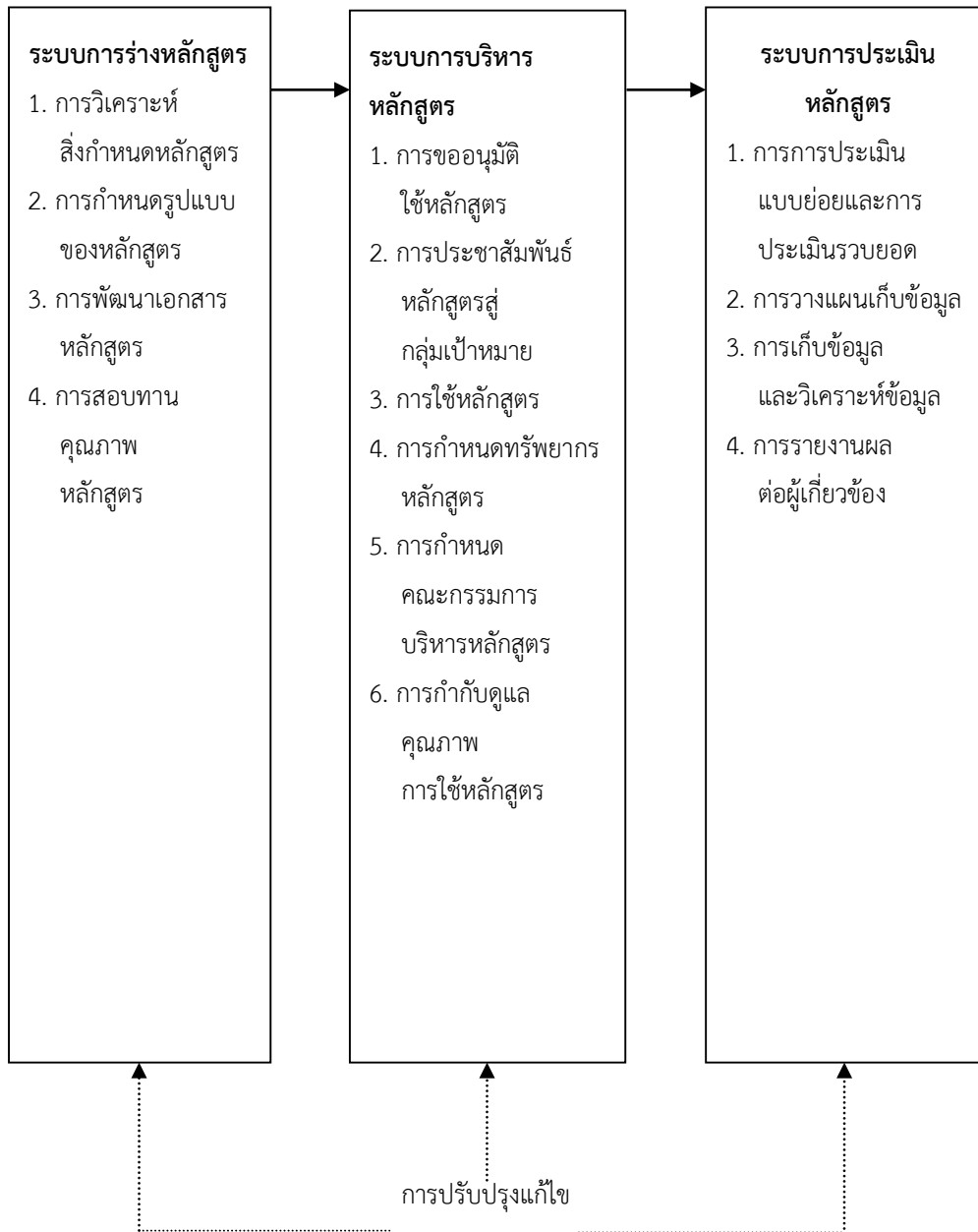
2) การวางแผนเก็บข้อมูล หมายถึง การเตรียมความพร้อม ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเตรียมเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล การติดต่อประสานงานและนัดหมายวันเวลาสถานที่กับผู้ให้ข้อมูล การกำหนดบุคคลที่จะทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูล การบันทึกข้อมูล ตลอดจนผู้ทำหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานผลการประเมิน ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ประเมินหลักสูตรต้องวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับแผนการการ ประเมินเพื่อให้การประเมินบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนเก็บ รวบรวมข้อมูลที่ดี จะทำให้การเก็บข้อมูล มีความประหยัดทั้งในด้านเวลา งบประมาณ และทรัพยากรอื่นๆ ทำให้ผลการประเมินมีความถูกต้อง

3) การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่กำหนดไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์และแปลความหมาย ตลอดจนลงสรุปผลการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ติดต้องได้ข้อมูลครบถ้วนทั้ง ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ยังต้องมีความซื่อสัตย์ต่อข้อมูล การเก็บ ข้อมูลในการประเมินหลักสูตรมีความซับซ้อน เนื่องจากต้องใช้วิธีการเก็บข้อมูล ด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม การสอบถาม การประเมินเอกสาร เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลที่สอดคล้องกับวิธีการเก็บข้อมูลอีกด้วย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ประเมิน หลักสูตรต้องวิเคราะห์อย่างตรงไปตรงมา และไม่นำมุมมองของตนเองไปใช้เป็นเกณฑ์ การประเมินหลักสูตรเพราะจะทำให้ผลการประเมินมีความคลาดเคลื่อน ส่วนการ

สรุปผลการประเมินต้องสรุปไปตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า อย่างไรก็ตามหากมีประเด็นอื่นที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อหลักสูตรยังสามารถนำเสนอเพิ่มเติมได้

4) การรายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง การสื่อสารข้อสรุปจากการประเมินหลักสูตรด้วยวิธีการต่างๆ อย่างเหมาะสมไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรทุกฝ่าย เช่น ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้สนับสนุน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน การรายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้องมีความสำคัญมากในฐานที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายได้มีโอกาสรับรู้คุณภาพของหลักสูตรในประเด็นต่างๆ ทั้งที่เป็นจุดแข็งและจุดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข อันจะนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การปรับเปลี่ยนจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา อย่างไรก็ตามการรายงานผลการประเมินหลักสูตรจะต้องใช้วิธีการสื่อสารเชิงบวก (positive communication) และเสริมพลัง (empowerment) ที่ช่วยให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรทั้งระบบ

สรุประบบการประเมินหลักสูตร คือ ระบบที่เชื่อมโยงมาจากกระบวนการบริหารหลักสูตรและระบบร่างหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ ซึ่งเป็นกระบวนการวางแผน เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การตัดสินคุณค่าของหลักสูตรในมิติต่างๆ บนพื้นฐานข้อมูลสารสนเทศเชิงประจักษ์ ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) การวางแผนการประเมิน 2) การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 4) การรายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้องซึ่งทั้ง 4 กิจกรรมมีความเป็นระบบที่มีความเสถียรภาพ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ 6 ระบบการประเมินหลักสูตรที่เชื่อมโยงมาจากระบบการบริหารหลักสูตร และระบบการร่างหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ

6. แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรใด ๆ จะใช้แนวคิดและหลักการพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตรดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น โดยที่การพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรจะให้ความสำคัญกับการออกแบบหลักสูตรให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดีที่สุดในขณะเดียวกันก็ยังสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ด้วย โดยที่การพัฒนาหลักสูตรมีแนวคิดและหลักการที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรหลักที่พัฒนาขึ้นไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรประเภทและระดับการศึกษาใดๆ ควรตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างหลากหลายทั้งด้านความถนัด ความสนใจ ระดับความสามารถ ตลอดจนข้อจำกัดส่วนบุคคล
2. หลักสูตรหลักที่พัฒนาขึ้นจะต้องมีความแตกต่างจากหลักสูตรเดิมที่มีหรือใช้อยู่ในปัจจุบัน ความแตกต่างดังกล่าวเป็นที่ต้องการของผู้เรียนเป็นประโยชน์ต่อชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ
3. หลักสูตรหลักที่พัฒนาขึ้นจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพบริบททางภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตามหลัก “ภูมิสังคม”
4. หลักสูตรหลักที่พัฒนาขึ้นควรตอบสนองความต้องการทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ
5. หลักสูตรหลักที่พัฒนาขึ้น ควรทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรหลักสูตร (curriculum resources) อย่างประหยัดคุ้มค่า

6. การพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยใช้การวิจัยและพัฒนา (research and development) เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร

7. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มาช่วยออกแบบนวัตกรรมหลักสูตร เพื่อช่วยเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีที่เป็นปัจจุบัน

8. การพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรใดๆ ข้อมูลด้านต่างๆ จากผู้เรียน นั้น เป็นหัวใจสำคัญสำหรับการออกแบบหลักสูตรในทุกๆ หลักสูตร ดังนั้นจึงต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็น supply side ให้ชัดเจนในขั้นตอนการออกแบบนวัตกรรมหลักสูตร

9. นวัตกรรมหลักสูตรจะมีคุณลักษณะของความเป็นนวัตกรรม ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เมื่อเวลาผ่านไปความเป็นนวัตกรรมจะลดลง ทำให้ต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (curriculum change) อย่างต่อเนื่อง

7. บทสรุป

หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทางการศึกษาทั้งหมดที่สถานศึกษาวางแผนและจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

หลักสูตรมีความสำคัญหลายประการ เช่น มีอิทธิพลต่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ เป็นหลักหรือหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นกรอบการกำหนดนโยบายทางการศึกษา เป็นเครื่องชี้แนะจุดมุ่งหมาย สาระ และแนวทางการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผลช่วยให้ผู้เรียนทราบเป้าหมายและแนวทางการเรียน

หลักการของไทเลอร์ เป็นหลักการพัฒนาหลักสูตรที่ช่วยทำให้นักพัฒนาหลักสูตรดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ

การพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ คือ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์กัน และมีความเป็นพลวัต ประกอบด้วย ระบบหลัก 3 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบการร่างหลักสูตร 2) ระบบการบริหารหลักสูตร และ 3) ระบบการประเมินหลักสูตร

การพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร มีแนวคิดหลักที่สำคัญคือ การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของสังคมได้มากที่สุด

การพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ

คือ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นขั้นตอน

ที่มีความสัมพันธ์กัน และมีความเป็นพลวัต

บรรณานุกรม

- มารุต พัฒนาผล. (2556). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา สส701 กระบวนการคิดใหม่ การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาทฤษฎีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Armstrong, D. G. (2003). *Curriculum Today*. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Dewey, J. (1910). *How We Think*. Boston: D.C. Heath & co., publishers.
- Frankelius, P. (2009). Questioning Two Myths in Innovation Literature. *Journal of High Technology Management Research*, 20(1), 40–51.
- Henson, K. T. (2001). *Curriculum Planning: Integrating Multiculturalism, Constructivism, and Education Reform* (2nded.). New York: McGraw - Hill.
- Maryville, S. (1992). Entrepreneurship in the Business Curriculum. *Journal of Education for Business*, 68(1), 27–31.
- McKeown, M. (2008). *The Truth about Innovation*. London, UK: Prentice Hall.
- Oliva, P. F. (2009). *Developing the Curriculum* (7thed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Tanner, D. & Tanner, L. N. (1980). *Curriculum Development: Theory into Practice* (2nded.). New York: Macmillan Publishing.

Tyler, R. W. (1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*.
Chicago: The university of Chicago press.

Wiles, J. W. (2009). *Leading Curriculum Development*. California: Corwin Press.

Wiles, J. W. & Bondi, C. Joseph. (2011). *Curriculum Development a Guide
to Practice* (8thed.). Boston: Pearson.

หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทางการศึกษาทั้งหมด
ที่สถานศึกษาวางแผนและจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

